

LAKE POMORSKE SNAGE U PROTIVDESANTNOJ ODBRANI NA USKOM MORU

Zbog relativno male udaljenosti obala i ne velikog prostora, uska mora su neposrednije izložena dejstvu borbenih sredstava raspoređenih na kopnu. Savremenim ratnim brodovima i avijaciji potrebno je malo vremena da iz svojih baza na obali (odnosno aerodroma u unutrašnjosti) stignu do bilo koje tačke na takvom moru.¹ Brzim i neprekidnim razvojem ratne tehnike uska mora postaju sve »uža«, a uticaj vidova i rodova sve jači i presudniji. Do ovoga je došlo i zato što se borbena dejstva napadača u savremenim uslovima ne ograničavaju samo na morsko prostranstvo i njegove obale, već neminovno zahvataju i dublju teritoriju na kopnu. Stoga i dejstva svih snaga odbrane na tako širokoj osnovici moraju biti jedinstvena. Eventualna slabost ili inferiornost jednog vida ili roda nadoknađiće se dejstvima drugih vidova ili rodova.

Pomorski, vazdušni ili kombinovani pomorsko-vazdušni desanti biće i u ovakvim morima najefikasniji vid dejstva napadača. Vjerovatno će biti manjeg obima, taktičkog ili diverzantskog karaktera, ali se ne može isključiti ni mogućnost da budu i veći. To će u prvom redu ovisiti o jačini pomorskih i vazduhoplovnih snaga kojim raspolaže napadač. Poduzimanje pomorsko-vazdušnog desanta operativnih razmjera redovno će biti povezano s razvojem dejstava na kopnu. Osnovni cilj takvog desanta biće sa dejstvom snagama kopnene vojske koje izvode operacije na glavnom pravcu. Njegov naredni cilj može biti iskrcavanje jačih i svježijih snaga radi okupiranja šire teritorije, izbijanje u važnije rejone i zauzimanje objekata strategijskog značaja. Manje je vjerovatno da će ovakav desant biti izolovan i da će samo njime napadač otpočeti agresiju. On će radije poći kopnenim pravcima ili kombinovano. No, pripreme ovakvih operacija teško da mogu ostati u tajnosti — jedno zbog ne velikog prostora na kome se sve to odvija, a drugo zbog razvijenosti sredstava izviđanja. Pribegavanje pripremi van područja uskog mora dovodi opet do niza drugih problema kao što su: mogućnost blagovremenog otkrivanja desanta još na maršu, potreba prekrćavanja trupa iz većih brodova itd. Općenito, u ovakvim operacijama ređe će doći u obzir upotreba većih ratnih brodova ili sastava, pošto se u uskom moru oni mogu lakše otkriti i relativno lako uništiti projektilima i avijacijom s kopna. Međutim, za obezbjeđenje i podršku

¹ Mada je teško definisati »usko« more određenim dimenzijama, orijentacije radi, a s obzirom na savremena borbena sredstva, može se uzeti da ono ne prelazi širinu od oko 400 km, što omogućava pojedinim vrstama ratnih brodova da ga u toku jedne noći (8—10 časova) pređu, dok će avijaciji i specijalnim oružjima biti za to potrebno nekoliko desetina minuta. Detaljnije o pojmu uskog mora vidi M. Dorotka, *Uticaj uskog mora na ratna dejstva*, *Mornarički glasnik*, 5/1963.

većih pomorskih desanata i zadataka sa odlučujućim ciljem, nije isključen prodor i takvih ratnih brodova i sastava u pojedina važnija područja uskih mora. Tako su, na primjer, na jednoj združenoj vježbi snaga Atlantskog pakta, izvedenoj u području sjeveroistočnog Sredozemlja, nosači avioni bili angažovani za podršku i u dardanelskom tesnacu.

Pomorski ili pomorsko-vazdušni desant taktičkog i diverzantskog karaktera čiji je cilj uništenje ili onesposobljavanje važnijih objekata na obali i otocima, zauzimanje pojedinih luka, baza i uporišta, neposredno sadejstvo i podrška kopnene vojske na primorskom krilu i sl. — prevoziće se najčešće brzim jedinicama lakih pomorskih snaga: torpednim čamcima, topovnjačama i sl. Prevoz će načelno biti bez posebnih dijelova za obezbjeđenje i podršku, pošto ovo mogu da obave i same snage koje se prevoze. Ali, snage desanta mogu se u uskim morima prevoziti i iskrcevati s jedne obale na drugu i specijalnim desantnim brodovima. Po načinu izvođenja, i jedni i drugi desanti biće brzi i iznenadni. Izvodiće se najčešće noću ili pri slaboj vidljivosti. Zato je protivdesantna odbrana najvažniji zadatak obalske odbrane. Čitava organizacija i komandovanje snagama odbrane podređuju se ovom zadatku, objedinjavajući pri tom sve jedinice kopnene vojske, vazduhoplovstva i mornarice. Stepem angažovanja pojedinih vidova i rodova i postavljanje težišta odbrane zavisice uglavnom od karaktera napada i dejstava napadača.

U borbi protiv većih desanata težište će redovito biti na kopnenoj vojsci. Time se, naravno, ne isključuju dejstva pomorskih i vazduhoplovnih snaga. Sve do hvatanja desanata za obalski rub aktivnost snaga branioca leži upravo na tim snagama, u kombinaciji sa projektilima i raketama s kopna. Jer, sigurno je da će u takvim situacijama napadač biti znatno nadmoćniji na moru i u vazduhu, pa bi prebacivanje težišta na pomorsko-vazduhoplovne snage bilo veoma necjelishodno i moglo bi da dovede do relativno lakog uništenja tih snaga branioca. Zbog toga se zadatak pomorskih snaga u ovom slučaju svodi uglavnom na njihova samostalna dejstva i na sadejstvo s avijacijom u cilju otkrivanja neprijateljskog desanta, usporavanja i otežavanja njegovog nastupanja ka obali i nanošenja što većih gubitaka. Izuzetno i u posebno važnoj situaciji može doći i do odsudnog angažovanja pojedinih dijelova pomorskih i ostalih snaga čime se, gledajući na pomorske snage u cjelini, ipak ne odstupa od navedenog osnovnog principa. Kopnene snage angažovaće se u borbi protiv pomorskog desanta već na samom obalskom rubu, a ako je potrebno, dijelom snaga i na pojedinim otocima. Samo upornom odbranom ovih snaga sprećiće se brzo prodiranje napadača u dubinu obalskog kopnenog pojasa.

Zadaci lakih pomorskih snaga. Općenito, lake pomorske snage na uskom moru, gotovo redovito uz posrednu ili neposrednu podršku ostalih snaga obalske odbrane, naročito vazduhoplovstva, ispoljavaju aktivnost kroz dejstva manjih borbenih i taktičkih grupa, pretežno u sopstvenom obalskom području. Dejstva ovih snaga na otvorenom moru i u protivničkom obalnom pojasu traju kratko vrijeme. Pri tome se teži da ona budu što više noću i po lošim klimatskim uslovima da bi se na taj način bar donekle umanjila efikasnost savremenih elektronskih uređaja za otkrivanje. No u pojedinim situacijama, kao što je iznenadni susret brodova, nije

isključena upotreba ovih snaga i danju. Njihova dejstva se karakterišu ofanzivnošću i upornošću. Ofanzivnost se postiže aktivnim dejstvima, izvršavanjem najrazličitijih zadataka uz stalnu težnju da se protivnik iznenadi. Pored toga, ona zahtijeva brze i pogueodne manevre u cilju koncentracije na najvažniji cilj. Manevar pomorskih snaga ne smije biti sputavan odsudnom i neposrednom odbranom bilo kog objekta ili obalskog odsjeka. Upornim angažovanjem pomorskih snaga smanjuju se protivnička aktivnost i inicijativa, čime se postižu veća sloboda i sigurnost za vlastite snage u sopstvenom obalskom području.

Pomorske snage u uskim morima iskorišćavaju do maksimuma prednosti koje im pružaju razučeni dijelovi obale, a eventualno i otoci. Takvi uslovi olakšavaju postizavanje rastresitog rasporeda uporišta i sidrišta lakih pomorskih snaga, stvaraju povoljnije mogućnosti maskiranja i omogućavaju brze i iznenadne koncentracije snaga na određenom pravcu ili u određenom području. Razučena obala sa isturenim otocima povećava dubinu u sistemu obalskog osmatranja i predstavlja isturenu osnovicu za dejstva i prihvat pomorskih snaga. Kada se ovim prednostima dodaju još podrška i zaštita koje pomorskim snagama pružaju stalni elementi obalske odbrane, jedinice kopnene vojske i vazduhoplovstva, dobija se približna slika uslova u kojima će dejstvovati pomorske snage u uskim morima.

Lake pomorske snage u odbrani morske obale izvršavaju važne i raznovrsne zadatke. One vode borbu sa pojedinim dijelovima protivničkog desanta krupnih razmjera da bi mu usporile tempo nastupanja na obali. Pored toga, sprečavaju taktičkim i diverzionim desantima da postignu cilj učestvujući pri tom i u njihovom uništenju. Uz to vrše i napade na neprijateljske komunikacije i obezbjeđuju saobraćaj na sopstvenim. Njihov je zadatak da sprečavaju pojedinačne prodore površinskih i podmorničkih snaga protivnika u kontrolisano obalno more, odnosno da gone i uništavaju takve dijelove ukoliko bi uspjeli da se probiju. One vode borbu i sa protivničkim diverzantima i učestvuju u njihovom uništenju u obalskom području, izvode PVO i preduzimaju zaštitne mjere protiv dejstva protivničkih vazdušnih snaga. Pored toga, poduzimaju i odgovarajuće mjere za otklanjanje i smanjenje opasnosti od nailaska na mine koje su položile vazdušne, površinske ili podmorničke snage protivnika itd.

Priprema protivdesantne odbrane. U odbrani obale od pomorskog desanta lake pomorske snage izvršavaju zadatke koji su različiti u pojedinim fazama protivdesantne odbrane. U fazi pripreme izvršavaju u prvom redu one zadatke čiji je cilj da se dopune mjere poduzete još za vrijeme mira. Te mjere obuhvataju: polaganje svih vrsta dopunskih minskih prepreka ispred obale i otoka i polaganje specijalnih protivdesantnih sredstava na mjesta podesna za iskrcavanje pomorskih desanata; zaštitu snaga koje polažu te mine i zaprečna sredstva uz obalu; izviđanje priprema protivnika za desant; mobilizacijsko prevoženje jedinica kopnene vojske, evakuacija i disperzija materijalnih sredstava, zaštita svih vrsta prevoženja i održavanje povoljnog operativnog režima u obalskom akvatoriju.

Polaganje dopunskih minskih prepreka i ostalih zaprečnih sredstava važan je i dosta složen zadatak. O brzini polaganja i tajnosti ovisi u

najvećoj meri uspjeh, zbog čega u njemu učestvuju, posredno ili neposredno, gotovo svi elementi protivdesantne odbrane. Polaganje izvode minopolagači, po pravilu noću i u najvećoj tajnosti. U obezbjeđenju minopolagača učestvuju, kao što je već navedeno, i ostale pomorske i protivdesantne snage, a prema obimnosti zaprečavanja, na pojedinim područjima mogu biti grupisane i jače pomorske snage.

Problem polaganja mina i zaprečnih sredstava, s obzirom na niz specifičnosti i zahtjeva taktičkog i navigacijskog karaktera (tačnost polaganja i obilježavanje prepreka zbog vlastite sigurnosti i sl.), rješava se upotrebom ostalih pomorskih snaga za navigacijsko obezbjeđenje jedinica koje polažu mine.

Održavanju minskih i drugih prepreka treba takođe pokloniti odgovarajuću pažnju. S obzirom na to da će protivnik otkrivati pojedine prepreke i kroz njih otvarati prolaze, odnosno pristupati njihovom djelimičnom razminiranju, biće potrebno imati gotovo u stalnoj pripravnosti odgovarajući dio snaga i sredstava za znavljanje i dopunu tih prepreka.

Da bi se očuvala tajnost i prikrilo polaganje mina kao i šire područje u kojem se polažu prepreke, treba poduzeti niz mjera i postupaka. Pored toga što će se ovi zadaci izvoditi noću i pri slaboj vidljivosti, biće korisno da se radi obmane protivnika istovremeno sa polaganjem prepreka izvode i drugi zadaci na širem prostoru mora.

Jedan od osnovnih zadataka u pripremi protivdesantne odbrane je organizovanje što efikasnijeg izviđanja i osmatranja neprijatelja kako bi se blagovremeno mogle otkriti njegove pripreme za desant i pratiti njihov tok. To omogućuje da se što tačnije dođe do zaključka gdje će se i s kojim snagama neprijatelj iskrcati. Pored specijalnih jedinica i avijacije, u tu svrhu se koriste i pomorske snage. Ovo izviđanje se organizuje na širem planu i obuhvata morsku i kopnenu prostoriju cjelokupnog vojišta sa kojeg se očekuju dejstva neprijatelja.

Pomorske snage koje učestvuju u protivdesantnoj odbrani redovito će se upotrebljavati za dopunu i ojačanje obalskog sistema osmatranja. Time će se postići veća sigurnost osmatranja i otkloniti opasnost iznenadne pojave i dejstva protivničkih snaga s mora. Na pojedinim važnijim pravcima i u područjima gdje su mogućnosti osmatranja s obale slabije, mogu se pojedine grupe brodova isturati na veću udaljenost od obale da bi se tako povećala dubina pojasa osmatranja i da bi što duže mogli da prate otkrivene snage protivnika.

U pripremnom periodu protivdesantne odbrane, pored ostalih zadataka, vršiće se mobilizacijski razvoj i prevoženje jedinica i ratne opreme. To će biti planska dekoncentracija, odnosno evakuacija i prevoženje raznih materijalnih sredstava iz mirnodopskih baza i luka duž obale i na otoke. U savremenim uslovima izvršenje ovog zadatka će predstavljati jako osjetljiv i dosta složen problem. Ranije su u njegovom izvršenju učestvovali uglavnom mobilisani brodovi trgovačke i pomoćni brodovi ratne mornarice. Međutim, na uskom moru, s obzirom na izuzetno teške okolnosti pod kojima će se ljudi i sredstva prevoziti i da bi se u tim uslovima što prije i sigurnije izvršio zadatak, biće korisnije da se za to upotrijebe brze jedinice ratnih brodova (torpedni čamci, motorne topov-

njače i druge jedinice). Njihov bi zadatak bio: neposredno mobilizacijsko prevoženje jedinica na pojedine otoke i obale, prevoženje i evakuacija materijalnih sredstava i obezbjeđenje prevoženja.

Prednost prevoženja brzim ratnim brodovima je u ekonomiji snaga, brzini i sigurnosti prevoženja. Za osiguranje takvog prevoženja nisu potrebne posebne snage. Samo prevoženje može se vršiti i kombinovano, tj. da ove snage vrše istovremeno obezbjeđenje i prevoženje jedinica. Način obezbjeđenja prevoženja ovisit će uglavnom o okolnosti u kojima se izvodi i konkretnim uslovima na tom području. Prevoz otvorenim morem i uz nezaštićenu obalu obezbjeđivaće se neposrednim osiguranjem pomorskih snaga koje vrše prevoženje. U drugom slučaju, kad se prevoženje vrši uz vlastitu obalu koja je razučena i zaštićena otocima, obezbjeđenje će se izvoditi posrednim putem, tj. prethodnim pretraživanjem i zatvaranjem pojedinih prolaza i otvorenih dijelova obale. Prema tome, obezbjeđenje prevoženja morem može se izvoditi posrednim i neposrednim putem i u kombinaciji. Prevoženje će se izvoditi pretežno noću, a ukoliko se izvodi na dužoj relaciji, onda najčešće u etapama.

Uporedo sa izvršavanjem navedenih zadataka u fazi priprema protivdesantne odbrane, pomorske snage izvršavaju i druge zadatke čiji je cilj da održe što povoljniji operativni režim u vlastitom obalnom području. U izvršavanju ovog zadatka učestvuju sve pomorske snage prema svojoj namjeni, a stepen njihovog angažovanja ovisit će uglavnom o aktivnosti vazдушnih i pomorskih snaga protivnika.

Upotreba lakih pomorskih snaga u fazi izvođenja protivdesantne odbrane. Ova faza obuhvata dejstva lakih pomorskih snaga po desantnim brodovima i sredstvima u toku marša i u zoni iskrcavanja. Nju karakterišu intenzivnost dejstva svih snaga u odbrani ugroženog dijela obale i aktivna napadna dejstva po snagama desanta. S obzirom na važnost protivdesantne odbrane, njenoj organizaciji se posvećuje velika pažnja i rukovođenje svim snagama izvodi se obično objedinjeno.

Lake pomorske snage izvode dejstva na desante načelno u vlastitom obalnom moru — zoni iskrcavanja desanta. Međutim, iako rjeđe, one će se upotrijebiti i u napadu na desant na otvorenom moru. Torpedni čamci (topovnjače) i diverzantske jedinice mogu se po potrebi uzeti i za prethodna dejstva u neprijateljskoj akvatoriji, pa čak i u zoni ukrcavanja neprijateljskog desanta. U dejstvima na otvorenom moru lake pomorske snage izvršavaju svoje zadatke samostalno i uz neposrednu podršku drugih pomorskih snaga i avijacije.

Izvođenje prethodnih napada na desant na otvorenom moru ima za cilj da se protivniku nanesu što veći gubici, da se oslabi i dezorganizuje njegova moć, odnosno da se stvore što povoljniji uslovi za izvršenje glavnog napada. Sam način izvršenja prethodnih napada na desant biće različit. To će uglavnom ovisiti o konkretnoj situaciji u kojoj se izvode napadi, odnosno o jačini snaga protivnika koje štite i osiguravaju svoj desant na maršu. Ipak će se najčešće izvoditi zajednički napadi pomorskih i vazduhoplovnih snaga. Naime, uz korištenje noći i loših meteo-uslova i uz pridržavanje postojećih načela o upotrebi lakih pomorskih snaga u uskom

moru, ovi napadi će se najčešće izvoditi torpednim snagama uz artiljerijsku podršku razarača i u sadejstvu s avijacijom. Što se tiče snaga koje štite i osiguravaju desant, treba težiti da se one odvoje i vežu manevrom i dejstvom vlastitih artiljerijskih snaga i avijacije, kako bi se na taj način stvorili što povoljniji uslovi torpednim snagama za izvršenje napada na desantne brodove.

Ukoliko je obala razučena i zaštićena otocima pri napadu na desant na otvorenom moru, korisno će u pojedinim slučajevima poslužiti pojedini otoci i grupe isturenih otoka kao oslonci za napad i prekriveno podilaženje mjestu napada. Napad će se izvoditi najčešće neposredno, pred vlastitom obalom i u zoni gdje sve snage i sredstva određena za borbu mogu jednovremeno da otpočnu dejstva.

U takvim uslovima, gdje će doći do punog izražaja sadejstvo i upotreba cjelokupnih protivdesantnih snaga i gdje će minske i druge prepreke ograničiti manevar snaga zaštite i osiguranja desanta, a relativno velik broj ciljeva prisiliti ove snage da se angažuju na više pravaca — biće najcjelishodnije da se angažuju i ostale pomorske snage. Prema tome, najcjelishodnija upotreba lakih pomorskih snaga u napadu na pomorski desant u uskim morima biće u vlastitom obalskom području, a glavna karakteristika tog napada je: zajednička i jednovremena dejstva svih snaga koje učestvuju u protivdesantnoj odbrani i oslanjanje pomorskih snaga na stalne elemente obalske odbrane.

Lake pomorske snage uglavnom se angažuju prema svojoj namjeni sa težištem da se ovi napadi izvedu u zoni u kojoj mogu uzeti učešća svi stacionarni i manevarski elementi obalske odbrane. Osnovni cilj ovih snaga u napadu na desant biće desantni brodovi i desantna sredstva, a samo u izuzetno povoljnim situacijama to mogu biti i snage koje obezbjeđuju desant i iskrčavanje. U pojedinim slučajevima cilj napada mogu biti i neprijateljski minolovci dok vrše eventualna dopunska razminiranja.

U toku upotrebe lakih pomorskih snaga, pri dejstvima na neprijateljski desant u uskim morima, treba istaći i to da će neprijatelj u pripremi desanta, a naročito pred njegovo izvršenje, preduzeti intenzivne vazdušne i pomorske napade na obalu i otoke sa težištem na zoni iskrčavanja. Opasnost za njegov desant povećavaće se prema mjeri približavanja obali. Njegov položaj će biti najosjetljiviji i relativno najteži kad dođe u zonu iskrčavanja, odnosno za vrijeme podilaženja desantnih jedinica obalskom rubu. Pri tome treba uzeti u obzir da će i snage obezbjeđenja i zaštite desanta biti pojačavane u istoj srazmjeri, a naročito u pogledu angažovanja vazdušnih snaga, i da će koncentracija jačih protivnikovih jedinica na relativno maloj prostoriji (zoni iskrčavanja) i njihove dosta velike vatrene mogućnosti predstavljati za snage branioca i te kako veliku opasnost. Zbog navedenih mogućnosti napadača i opće situacije neposredno pred iskrčavanje desanta, pomorske snage treba da su što rastresitije raspoređene. Izvlačenje snaga iz zone iskrčavanja, odnosno njihovo udaljavanje, treba da bude u skladu sa mogućnostima njihove predstojeće upotrebe u napadu na desant, odnosno da se u pogodnom momentu mogu koncentrisati i upotrebiti na određenom pravcu.

Napad na pomorski saobraćaj kojim protivnik dotura i pothranjuje desantne snage na kopnu. U fazi borbe sa iskrčanim protivnikom na obal-

nom rubu i po dubini obalnog pojasa, pomorske snage u cjelini, a posebno lake, imaju zadatak da otežavaju pothranjivanje i snabdijevanje iskrcanih snaga, spriječe neprijatelju širenje mostobrana duž obale, da podržavaju i obezbjeđuju manevar vlastitih snaga kopnene vojske u odbrani otoka i obale. Pored toga, one imaju zadatak da onemogućavaju neprijatelju uspostavljanje kontrole i povoljnog operativnog režima na zauzetom području i da doprinesu oživljavanju sopstvenih snaga na okupiranom otočnom i priobalnom području.

Obimnost, raznovrsnost i karakter navedenih zadataka, s jedne strane, i opći uslovi stvoreni na obali i u obalnoj akvatoriji branioca iskrcavanjem desantnih snaga protivnika i gotovo stalnim prisustvom njegovih pomorskih jedinica u zoni dejstva pomorskih snaga branioca, a druge strane, predstavljaju za braniočeve pomorske snage obiman i dosta složen problem. Naime, novonastala situacija i tako složeni uslovi čine u izvjesnom smislu novu i donekle specifičnu fazu borbene upotrebe pomorskih snaga.

Međutim, razmatranje ovog problema u cjelini prelazi okvir ove teme. Svaki od navedenih zadataka zahtijeva posebnu analizu i detaljnu obradu. Zbog toga se ovdje iznosi i u najkraćem obimu razmatra samo onaj dio problema koji se odnosi na dejstva braniočevih lakih pomorskih snaga na protivnički pomorski saobraćaj.

U ovoj fazi protivničkih dejstava na obalnom rubu i po dubini braniočeve teritorije, lake pomorske snage usmeravaju aktivnost i napade u prvom redu na transportne brodove koji prevoze živu silu i doturaju materijalna sredstva. S obzirom na relativno dosta velike potrebe u živoj sili i materijalnim sredstvima (dnevne materijalne potrebe samo za jednu savremenu diviziju iznose od 6.000 do 8.000 tona raznog materijala), može se očekivati da će pomorski saobraćaj između neprijateljskih ukrcnih luka i zone iskrcavanja biti vrlo živ i intenzivan i da će time biti stvoreni vrlo povoljni uslovi za upotrebu lakih pomorskih snaga.

Način dejstva lakih pomorskih snaga na pomorski saobraćaj biće različit. Svakako da će težište dejstva biti u akvatoriji koju protivnik kontroliše. U to područje se prethodno upućuju vlastite pomorske snage ili se napadi izvode s osloncem na vlastitu teritoriju. U naročito povoljnim uslovima, lake pomorske snage mogu izvoditi napade na protivničke transportne brodove i na otvorenom moru i u protivničkom obalskom području; onako kako je to već izneto za napade u pripremnom periodu. Torpedni i ostali napadi na transportne brodove i ostale snage koje pothranjuju i snabdijevaju desant izvodice se na isti način, tj. kako je to već ranije rečeno za napade lakih pomorskih snaga na desant.

Dejstva lakih pomorskih snaga na neprijateljski pomorski saobraćaj u toku snabdijevanja iskrcanih snaga predstavljaju vrlo važan vid dejstva koje organizuje branilac. U pojedinim slučajevima, kad se situacija na kopnenom frontu povoljno razvija za branioca, ova dejstva će poprimati vanredan značaj i mogu imati odlučujuću ulogu za daljnji razvoj situacije.

Kapetan bojnog broda
Petar PEKO